

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN KADINA YÖNELİK AİLE İÇİ ŞİDDET HAKKINDA BİLGİ VE TUTUMLARININ İNCELENMESİ*

INVESTIGATION OF KNOWLEDGE AND ATTITUDES OF UNIVERSITY STUDENTS ON DOMESTIC VIOLENCE AGAINST WOMEN

ИССЛЕДОВАНИЕ ОБ ИНФОРМИРОВАННОСТИ И ОТНОШЕНИЯ СТУДЕНТОВ УНИВЕРСИТЕТОВ К ДОМАШНЕМУ НАСИЛИЮ В ОТНОШЕНИИ ЖЕНЩИН

Sezer AVCI**
Selver GÜLER***
Büşra KÜTÜK****
Fatma Nur POLAT*****
Melisa DEMİR*****

ÖZ

Bu araştırma üniversite öğrencilerinin kadına yönelik aile içi şiddet hakkındaki bilgi ve tutumlarının incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Tanımlayıcı tipteki bu çalışma Aralık 2019 ile Ocak 2020 tarihleri arasında Gaziantep'te bulunan bir vakıf üniversitesinde Sağlık Bilimleri Fakültesinde öğrenim gören 490 öğrenci ile gerçekleştirildi. Veriler; Veri Toplama Formu ve Aile İçi Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (AİŞYTÖ) uygulanarak yüz yüze görüşme tekniği ile toplandı. Öğrencilerin yaş ortalamaları 21.12 ± 1.90 , çoğunluğunun kadın olduğu (%73.3) ve %39.8'inin (n=195) şiddete maruz kaldığı saptandı. Öğrencilerin %60.6'sı aile içi şiddete en çok annelerin maruz kaldığını, %51.4'ü ülkemizde en çok görülen şiddet türünün fiziksel

* Bu çalışma, Hasan Kalyoncu Üniversitesi 4. Halk Sağlığı Günleri Kadın Sağlığı Sempozyumu'nda sözel bildiri olarak sunuldu.

** ORCID: [0000-0003-3575-4585](https://orcid.org/0000-0003-3575-4585), Dr. Öğr. Üyesi Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, sezer.avci@hku.edu.tr

*** ORCID: [0000-0003-2984-4306](https://orcid.org/0000-0003-2984-4306), Dr. Öğr. Üyesi SANKO Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, silvergulerr@gmail.com

**** ORCID: 0000-0002-9733-4247 Hemşire, Gaziantep Üniversitesi Şahinbey Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Busra2912@icloud.com

***** ORCID: 0000-0001-5576-5543 Hemşire, Özel Defa Life Hastanesi, fatmanurp35@icloud.com

***** ORCID: 0000-0002-7479-6561 Hemşire, Özel Şanmed Hastanesi, Meldem12@icloud.com

Üniversite Öğrencilerinin Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Hakkında Bilgi...

olduğunu ve %29'u aile içindeki şiddetin nedeninin kıskançlık olduğunu belirtti. Öğrencilerin %50.8'inin eğitim düzeyinin şiddeti etkilediğini ve %74.5'inin kadınların şiddete katlandıklarını ifade etti. Öğrencilerin eğitim gördükleri bölüm ile ülkemizde en fazla görülen şiddet türü, eğitim düzeyinin şiddeti etkilemesi, şiddetin kadın sağlığını etkilemesi, 6284 sayılı Kanun'u daha önce duyma ve şiddet eylemi ile karşılaşma durumları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olduğu saptandı ($p<0.05$). Öğrencilerin AİŞYTÖ puan ortalamaları ile yaş, cinsiyet ve okudukları bölümler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edildi ($p<0.05$).

Öğrencilerin kadına yönelik aile içi şiddetle ilgili bilgi düzeylerinde bazı eksiklikler olduğu ve şiddete karşı tutumlarının ise olumsuz yönde olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Bilgi, Aile içi şiddet, Aile İçi Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği, Kadın, Öğrenciler.

ABSTRACT

This research was conducted to examine students' knowledge and attitudes about domestic violence against women.

The descriptive study was conducted with 490 students studying at the faculty of health sciences at a foundation university in Gaziantep between December 2019 and January 2020. Data; Data Collection Form and Attitudes Towards Domestic Violence Scale (ATDVS) were applied and collected by face-to-face interview technique.

It was determined that the mean age of the students was 21.12 ± 1.90 , the majority of them were women (73.3%), and 39.8% of them were exposed to violence. 60.6% of the students stated that mothers were the most exposed to domestic violence, 51.4% stated that the most common type of violence in our country was physical, 29% stated that the reason for violence in the family was jealousy. It was determined that 50.8% of the students stated that their education level affects violence, 74.5% of them stated that women endure violence. It was determined that there was a statistically significant difference between the department they studied and the most common type of violence in our country, the level of education affecting violence, the effect of violence on women's health, hearing about the Law No. 6284 before and encountering violence ($p<0.05$). It was determined that there was a statistically significant difference between the students' ATDVS score averages and age, gender, and the departments they studied ($p<0.05$).

It can be said that there are some deficiencies in the level of knowledge of the students about domestic violence against women and their attitudes towards violence are negative.

Keywords: Knowledge, Domestic violence, Attitudes Towards Domestic Violence Scale, Women, Students.

АННОТАЦИЯ

Данное исследование проведено в целях изучения знаний и отношения студентов университетов к домашнему насилию в отношении женщин.

Данное описательное исследование проведено с участием 490 студентов, обучающихся на факультете медицинских наук фондового университета в Газiantепе в период с декабря 2019 года по январь 2020 года. Данные собраны методом личного интервью с применением формы для сбора данных и шкалы отношения к домашнему насилию (AİŞYTÖ).

Средний возраст студентов составил 21.12 ± 1.90 года, большинство из них были женского (73.3%), и 39.8% ($n=195$) подвергались насилию. Из студентов 60.6% заявили, что матери наиболее подвержены домашнему насилию, 51.4% заявили, что наиболее распространенным видом насилия в нашей стране было физическое насилие,

a 29% заявили, что причиной насилия в семье была ревность. 50.8% учащихся заявили, что их уровень образования влияет на насилие, а 74.5% из них заявили, что женщины терпят насилие. Установлено наличие статистически значимой разницы между фактическим насилием и информацией понаслышке обучающимися на факультете студентами и наиболее распространенным типом насилия в нашей стране, уровне образования, влияющим на насилие, влиянием насилия на здоровье женщин и Законом No. 6284 ($p<0.05$). Установлено наличие статистически значимой разницы между средним баллом студентов по ASIYTÖ и их возрастом, полом и факультетами ($p<0.05$). Возможно отметить наличие некоторых недостатков в уровне знаний учащихся о домашнем насилии в отношении женщин, а также их негативное отношение к насилию.

Ключевые слова: Знания, домашнее насилие, шкала отношения к домашнему насилию, женщины, студенты.

1. GİRİŞ

Dünya nüfusunun yarısını oluşturan kadınlar, toplumun sosyal, kültürel ve temel değerlerinin koruyucusudur ve çoğu zaman en olumlu kalıcı değişimler onlarla sağlanır. Kadınlar anne, bazen evin geçimini sağlayan kişi, doktor, öğretmen, hemşire, işçi vs. olarak düşünüldüğünde; saygı, takdir ve daha iyi muameleyi hak ettikleri düşünülmektedir (Alokan, 2013). Ancak durum genellikle tam tersidir ve çoğunlukla erkekler tarafından şiddete maruz kalmaktadırlar (Alokan, 2013; Adjah ve Agbemafle, 2016). Kadınlar hayatı boyunca şiddet ile en az bir kez karşılaşmaktadır (Adjah ve Agbemafle, 2016; Dağlar, Bilgic ve Demirel, 2017). Uluslararası insan hakları hukuku alanında ilk kez 1993 yılında kadına yönelik şiddet kavramı “Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Şiddetin Tasfiye Edilmesine Dair Bildiri”de tanımlanmıştır. Bu bağlamda, kadına yönelik şiddet, “İster kamusal isterse özel yaşamda meydana gelsin, kadınlara fiziksel, cinsel veya psikolojik acı veya ıstırap veren veya verebilecek olan cinsiyete dayanan bir eylem veya bu tür eylemlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma anlamına gelir” olarak tanımlanmıştır (BM, 1993).

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) kadına yönelik şiddeti “özellikle yakın partner şiddeti ve cinsel şiddet”inde önemli bir halk sağlığı sorunu ile kadınların insan hakkı ihlali olduğunu belirtmiştir. DSÖ, dünya genelindeki kadınların %35 kadarının hayatları süresince cinsel ve/veya fiziksel şiddete eşi ya da eşi olmayan kişiler tarafından maruz kaldığını tahmin etmektedir (DSÖ, 2017). Türkiye’de ise kadınların hayatlarının herhangi bir döneminde; %44’ünün psikolojik, %36’sının fiziksel, %30’unun ekonomik, ve %12’sinin cinsel (evli) şiddete maruz kaldıkları belirtilmektedir (KSGM, 2014).

İnsan ilişkileri aile yoluyla, toplumdan kişilere ve kişilerden topluma şeklinde sağlanmaktadır (Bulut, 2015). Aile içi şiddet; “toplumda aile olarak tanımlanmış bir grup içinde ceza vermek, güç kullanmak, aşağılamak, bireylerin birbirlerine uyguladıkları olumsuz davranış biçimi” olarak tanımlanmaktadır. Toplumun her kesiminde güçlünün güçsüze uyguladığı suçlar bulunmaktadır (Sivasoğlu ve Erdal, 2020). Fiziksel, duygusal ekonomik ve sosyal sorunlara neden olan kronik hastalıklar gibi aile içi şiddet de önemli bir sağlık sorunudur (Bulut, 2015; Semahegn ve Mengistie, 2015; Ünal ve Gülseren, 2020; Vural, İnangil ve

Üniversite Öğrencilerinin Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Hakkında Bilgi...

Körpe, 2020). Kadının aynı evde yaşayıp yaşamadığına bakılmaksın; herhangi bir erkek ya da eş tarafından (eski veya şimdiki eş, partner veya aile mensubu) şiddete uğraması durumunda aile/ev içi şiddet gördüğü kabul edilir (Flury ve Nyberg, 2010; Bulut, 2015; Flury ve Nyberg, 2010; de Lucena ve ark., 2016; Semahegn ve Mengistie, 2015; Sivasoğlu ve Erdal, 2020; Ünal ve Gülseren, 2020).

Şiddeti devam ettiren sebeplerden biri olan tehdit, kadına yönelik aile içi şiddetin bir çeşididir ve daha önemli bir yer tutmaktadır. Tehdit, sosyo-kültürel etkenler ve olanakların az olması sonucunda ortaya çıkabilmektedir. Tehditte neden olan etkenlerin ortadan kaldırılabilmesi için kurumlar ile iş birliği içinde çalışılmalı ve toplumun duyarlılığı artırılmalıdır (Bulut, 2015; Ünal ve Gülseren, 2020).

Şiddetin yaşanmayacağı bir toplum oluşturmak için sağlık personeli, şiddetten korunma, önleme, azaltma ve erken dönemde engellemede önemli görev üstlenmektedir. Sağlık çalışanlarından, aile içi şiddet gören kadınların saptanmasında, tıbbi bakımlarına ek olarak destek, danışmanlık ve rehabilitasyon hizmetlerinde önemli görevlerin üstlenmesi beklenmektedir. Kadının, ailenin ve toplumun sağlığının korunması ve geliştirilmesi gerektiğinde sağlık çalışanları danışmanlık, savunuculuk, eğitim ve bakım rollerini yürütmektedirler (de Lucena ve ark., 2016; Dağlar, Bilgic ve Demirel, 2017; de Lucena ve ark., 2016). Ayrıca, sağlık çalışanlarının şiddet görmüş kadınların ihtiyaçları ve görüşmeyi yapabilecek profesyonelliğe sahip olmaları gerekmektedir (Tunçel, Dündar ve Peşken, 2007).

Şiddet görmüş kadınlara sağlık çalışanlarının objektif olabilmesi ve yardım edebilmesi için aile içi şiddetin ve mesleğinin rollerine ilişkin kendi duygularının farkında olması gerekmektedir. Bu bağlamda özellikle sağlık alanında okuyan üniversite öğrencilerinin öğretim müfredatlarında kadına yönelik aile içi şiddet konusunun yer alması son derece önemlidir (Dağlar, Bilgic ve Demirel, 2017).

Bu bilgiler doğrultusunda bu çalışma, Sağlık Bilimleri Fakültesinde eğitim gören öğrencilerin kadına yönelik aile içi şiddet hakkındaki bilgi ve tutum düzeylerini değerlendirmek amacıyla yapıldı. Konu ile ilgili literatürde sınırlı araştırma mevcut olup Sağlık Bilimleri Fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin kadına yönelik şiddete ilişkin deneyimlerini, yaklaşımlarını ve tutumlarını incelediğimiz araştırmamızın bu alana katkı sağlanması beklenmektedir.

1.1. Araştırma Soruları

- Öğrencilerin şiddete yönelik bilgi düzeyleri nelerdir?
- Öğrencilerin şiddete yönelik tutum düzeyleri nelerdir?
- Öğrencilerin aile içi şiddete ve şiddete ilişkin tutumları arasında nasıl bir ilişki vardır?

2.GEREÇ VE YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Tipi, Yeri ve Zamanı

Tanımlayıcı tipte olan araştırma, Gaziantep ilindeki bir vakıf üniversitesinin Sağlık Bilimleri Fakültesi Fizyoterapi ve Rehabilitasyon, Beslenme ve Diyetetik ve Hemşirelik Bölümleri'ndeki öğrenciler ile Aralık 2019 ile Ocak 2020 tarihleri arasında gerçekleştirildi.

2.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmada toplam 512 öğrenciye ulaşıldı. Çalışmaya katılmak istemeyen, veri toplama formlarını eksik dolduran ve veri toplama aşamasında okulda bulunmayan öğrenciler araştırma dışında bırakıldı. Araştırmada herhangi bir örneklem hesabına gidilmeden evrenin (865 öğrenci) %56.64' nü temsil eden 490 öğrenci çalışmanın örneklemini oluşturdu. Hemşirelik Bölümünden 220, Beslenme ve Diyetetik Bölümünden 143, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümünden 127 öğrenci çalışmaya katıldı.

2.3. Verilerin Toplanması

Araştırmanın ön uygulaması aynı üniversitede öğrenime devam eden gönüllü 10 öğrenci ile yapıldı. Ön uygulaması yapılan anket formunda anlaşılmayan veya düzeltilmesi gereken bölümler olmadığı için 10 katılımcı tarafından doldurulan anket formları araştırma kapsamına alındı. Veriler; belirtilen tarihler arasında, öğrencilerin dersinin ilk 15 dakikasında öğretim üye/elemanından izin alınarak toplandı. Öğrencilere araştırmanın amacı, kapsamı ve verilerin gizliliği hakkında bilgi verilerek Anket Formu ve Aile İçi Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (AİŞYTÖ) dağıtıldı. Doldurulan formlar araştırmacılar tarafından aynı ders saati içerisinde toplandı. Anket formu araştırmacılar tarafından literatür (Adjah ve Agbemafle, 2016; Alokun, 2013; Bulut, 2015; Dağlar, Bilgic ve Demirel, 2017; Flury ve Nyberg, 2010; de Lucena ve ark., 2016; Semahegn ve Mengistie, 2015; Tunçel, Dünder ve Peşken, 2007) incelemeleri sonucu oluşturuldu.

2.3.1. Anket Formu

Öğrencilerin; yaşı, cinsiyeti, bölümü, ikamet ettiği yer gibi tanıtıcı özelliklerini içeren, aile içi şiddete maruz kalma, aile içi şiddet hakkında eğitim alma durumlarını belirlemeye yönelik ve aile içi şiddet konusunda bilgi düzeylerini belirleyen 36 sorudan oluşan formdur.

2.3.2. Aile İçi Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (AİŞYTÖ)

Şahin ve Dişsiz tarafından 2009 yılında geliştirildi. Ölçekten alınabilecek "en yüksek puan 65, en düşük puan ise 13"tür. Ölçekten alınan toplam puandaki düşüklük aile içi şiddete ilişkin tutumun olumsuz, yükseklik ise olumlu bir tutumun göstergesidir. Ölçek toplam 13 madde ve 4 alt boyutta sahiptir. Ölçeğin alt boyutları sırasıyla; Şiddeti Olağanlaştırma (5 madde; 1, 2, 3, 4, 5. soru), Şiddeti Genelleştirme (3 madde; 6,7, 8. soru), Şiddeti Nedenselleştirme (3 madde 9, 10, 11. soru) ve Şiddeti Saklamadır (2 madde 12, 13. soru). Ölçeğin derecelendirilmesi 5'li likert tipidir. Ölçek maddelerinin puanlaması: "1: kesinlikle katılmıyorum, 2: katılmıyorum, 3: kararsız, 4: katılıyorum ve 5: kesinlikle katılıyorum" şeklindedir. Şahin ve Dişsiz (2009) ölçeğin geliştirilmesinde Cronbach alfa güvenirlik katsayısını 0.72 olarak hesaplamıştır (Şahin ve Dişsiz 2009). Bu araştırmada ise ölçeğin Cronbach alfa değeri 0.88 olarak hesaplanmıştır.

Üniversite Öğrencilerinin Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Hakkında Bilgi...

2.4. Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın uygulanması amacıyla, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu'ndan karar (17.12.2019 tarihi ve Etik Kurul Karar No: 2019/118) ve üniversite yönetiminden de araştırma izni alındı. Araştırmanın tüm aşamalarında Helsinki Bildirgesi'nin maddelerine uygun hareket edildi. Araştırmacılar tarafından öğrencilere araştırma hakkında gerekli açıklamalar yapıldıktan sonra öğrencilerin sözlü onamları alındı.

2.5. Verilerin Analizi

Veriler IBM SPSS 23 (International Business Machines (IBM) Statistical Package for the Social Sciences (SPSS) programı kullanılarak değerlendirildi. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistikler (sayı, yüzde, ortalama) ve oranların karşılaştırmasında ise ki-kare testi yapıldı. Normal dağılım göstermeyen hesaplamalar için Mann Whitney-U testi ve Kruskal Wallis H testi yapıldı. AİŞYTÖ'nin toplam puanları hesaplandı ve ortalaması alındı. İstatistiksel anlamlılık olarak $p < 0.05$ değeri kabul edilmiştir.

2.6. Araştırmanın Sınırlılıkları

Çalışmanın Gaziantep'te bulunan bir vakıf üniversitesinin Sağlık Bilimleri Fakültesinde öğrenim gören öğrencilerle yapılmış olmasından dolayı sonuçların genellenememesi bu çalışmanın sınırlılığıdır.

3. BULGULAR

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin; yaş ortalaması 21.12 ± 1.90 (en düşük: 18, en yüksek: 39), ve %73.3'ünün kadındır. Öğrencilerin %32'si birinci sınıf öğrencisi olup, %44.9'u hemşirelik bölümü öğrencisidir. Çoğunluğunun (%79.82) il merkezinde ikamet ettiği, %39.8'inin şiddete maruz kaldığı ve maruz kalınan şiddetin %46.7'sinin fiziksel şiddet olduğu belirlendi (Tablo 1).

Tablo 1. Öğrencilerin Tanıtıcı Özellikleri ve Şiddet Eylemi ile Karşılaşma Durumlarının Dağılımı (n=490)

Özellikler		n	%
Yaş	18 ve 19 yaş	63	12.9
	20 yaş	154	31.4
	21 ve 22 yaş	189	38.6
	23-25 yaş arası	73	14.9
	≥ 26	11	2.2
Cinsiyet	Kadın	359	73.3
	Erkek	131	26.7
Sınıf	1.sınıf	157	32.0
	2.sınıf	144	29.4
	3.sınıf	131	26.7
	4.sınıf	58	11.8

Bölüm	Hemşirelik	220	44.9
	Beslenme ve Diyetetik	143	29.2
	Fizyoterapi ve Rehabilitasyon	127	25.9
İkamet	İl	391	79.8
	İlçe	87	17.8
	Köy	12	2.4
Şiddet eylemi ile karşılaşma durumu	Evet	195	39.8
	Hayır	295	60.2
Şiddet eyleminin türü*	Fiziksel	91	46.7
	Duygusal/Psikolojik	86	17.6
	Ekonomik	11	2.2
	Cinsel	7	1.4

*Yüzdeler karşılaşılan şiddet türünü belirten 195 kişiye göre hesaplandı.

Tablo 2’de araştırma kapsamına alınan öğrencilerin kadına yönelik aile içi şiddete yönelik görüş ve bilgileri verildi. Öğrencilerin %60.6’sı aile içinde en çok annenin şiddete maruz kaldığını, %50.1’i ülkemizde en fazla görülen şiddet türünün fiziksel şiddet olduğunu, %29’u aile içi şiddetin nedeninin kıskançlık olduğunu, %50.8’i eğitim düzeyinin şiddeti etkilediğini ve %74.5’i kadınların şiddete katıldığını belirtti. Öğrencilerin %63.9’u Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı’nı, %59’u Kadın Dayanışma Merkezini (KAMER) ve %66’sı “6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunu”, %82.9’unun Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri (ŞÖNİM)’ni daha önce duymadıklarını ifade etti.

Tablo 2. Öğrencilerin Kadına Yönelik Aile İçi Şiddete İlişkin Görüşlerinin ve Bilgilerinin Dağılımı (n=490)

Görüşleri ve Bilgileri		n	%
Ailede aile içi şiddete en çok kimin maruz kaldığını belirtme	Anne	297	60.6
	Baba	39	8.0
	Çocuk	144	29.4
	Diğer aile büyükleri	10	2.0
Ülkemizde en fazla görülen şiddet türünü belirtme	Fiziksel	252	51.4
	Duygusal/Psikolojik	44	9.0
	Ekonomik	125	25.5
	Cinsel	69	14.1

Üniversite Öğrencilerinin Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Hakkında Bilgi...

Aile içi şiddetin nedenini belirtme*	Eşler arası aldatma	87	17.8
	Boşanma sorunları	105	21.4
	Kıskançlık	142	29.0
	Dedikodu	48	9.8
	Ekonomik sorunlar	28	5.7
	İlişkide duyguya karşılık vermeme	21	4.3
	Ataerkil aile yapısı	59	12.0
Eğitim düzeyinin şiddeti etkilemesini belirtme	Evet	249	50.8
	Hayır	146	29.8
	Fikrim yok	95	19.4
Kadınların şiddete katlandığını belirtme	Evet	365	74.5
	Hayır	82	16.7
	Fikrim yok	43	8.8
Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı'na daha önce duyma	Evet	177	36.1
	Hayır	313	63.9
Kadın Dayanışma Merkezi (KAMER)'ni daha önce duyma	Evet	201	41.0
	Hayır	289	59.0
6284 sayılı “Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun” u daha önce duyma	Evet	164	33.5
	Hayır	326	66.5
Şiddeti Önleme ve İzleme Merkezleri (ŞÖNİM)'ni daha önce duyma	Evet	84	17.1
	Hayır	406	82.9

* Birden fazla seçenek işaretlenmiştir. ‘n’ katlanmıştır.

Katılımcıların kadına yönelik aile içi şiddete yönelik bilgi düzeyleri incelendiğinde (Tablo 3); %99.2'sinin üniversite eğitimi sürecinde kadına yönelik şiddet konusunda eğitim almadığı, % 44.7'sinin kadına yönelik aile içi şiddetin tanımını “Bireyin çocuklarına, anne ve babasına, kardeşlerine ya da yakın akrabalarına ve eşine yönelik onların fiziksel, psikolojik, cinsel ve ekonomik bağımsızlığını etkileyen hareketlerdir” olarak belirtti. Öğrencilerin %92.2'si tokat atma, itme, tekmeleme, yumrukla vurma ve bıçakla saldırma gibi şiddet türlerini “Fiziksel Şiddet” olarak tanımladı. Öğrencilerin %92.9'u küçümseme, lakap takma, ağır sözler söyleme, sesini yükseltme, tehdit etme gibi şiddet türlerini “Duygusal/Psikolojik şiddet” olarak yanıtladı. Öğrencilerin % 93.3'ü parayı elinden

zorla alma, çalışmayı yasaklama, para vermeme ya da kısıtlama gibi şiddet türlerini “Ekonomik Şiddet” olarak belirtti.

Tablo 3. Öğrencilerin Kadına Yönelik Aile İçi Şiddete İlişkin Bilgi Düzeylerinin Dağılımı (n=490)

Bilgiler		n	%
Üniversite eğitimi sürecinde kadına yönelik şiddet konusunda eğitim alma	Evet	4	0.8
	Hayır	486	99.2
Kadına yönelik aile içi şiddetin tanımını belirtme	“Bireyin çocuklarına, anne ve babasına, kardeşlerine ya da yakın akrabalarına ve eşine yönelik onların fiziksel, psikolojik, cinsel ve ekonomik bağımsızlığını etkileyen” hareketlerdir.	219	44.7
	“Dünyadaki en yaygın fakat en az tanımı yapılmış insan hakları” suistimalidir.	73	14.9
	“İster kamusal isterse özel yaşamda gerçekleşebilen, kadınlarda fiziksel, cinsel, ekonomik veya psikolojik acı veya ıstırap veren veya verebilecek olan, cinsiyete dayanan davranışlarda tehdit etme ve özgürlükten bilerek yoksun bırakan” davranışlardır.	185	37.8
	“Kadına eşi ya da eski eşi tarafından fiziksel saldırganlık, cinsel taciz ve psikolojik istismar davranışlarını içeren” eylemlerdir.	13	2.7
Tokat atma, itme, tekmeleme, yumrukla vurma ve bıçakla saldırma vs. hangi şiddet türü olduğunu belirtme	Fiziksel	452	92.2
	Duygusal/Psikolojik	31	6.3
	Ekonomik	3	0.6
	Cinsel	4	0.8

Üniversite Öğrencilerinin Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Hakkında Bilgi...

Küçümseme, lakap takma, ağır sözler söyleme, sesini yükseltme, tehdit etme vs. hangi şiddet türü olduğunu belirtme	Fiziksel	16	3.3
	Duygusal/Psikolojik	455	92.9
	Ekonomik	8	1.6
	Cinsel	11	2.2
Zorla cinsel ilişkiye girme, İstenilmeyen cinsel davranışa zorlama vs. hangi şiddet türü olduğunu belirtme	Fiziksel	7	1.4
	Duygusal/Psikolojik	16	3.3
	Ekonomik	26	5.3
	Cinsel	441	90.0
Parayı elinden zorla alma, çalışmayı yasaklama, para vermeme ya da kısıtlama vs. hangi şiddet türü olduğunu belirtme	Fiziksel	5	1.0
	Duygusal/Psikolojik	18	3.7
	Ekonomik	457	93.3
	Cinsel	10	2.0

Öğrencilerin “Aile İçi Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği”nden aldıkları puan ortalamaları Tablo 4’de yer almaktadır. “Aile İçi Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği” toplam puan ortalaması 18.74 ± 7.11 , ‘Şiddeti Olağanlaştırma’ alt boyutu puan ortalaması 6.64 ± 2.84 , ‘Şiddeti Genelleştirme’ alt boyutu puan ortalaması 4.07 ± 1.89 , ‘Şiddeti Nedenselleştirme’ alt boyutu puan ortalaması 5.23 ± 2.25 ve ‘Şiddeti Saklama’ alt boyutu puan ortalaması 2.78 ± 1.44 olarak bulundu.

Tablo 4. AİŞYTÖ Toplam ve Alt Boyut Puan Ortalamaları

Alt Boyutlar	$\bar{X} \pm SD$	Ölçekten alınan Min-Max	Ölçekten Alınabilecek Min-Max
Şiddeti Olağanlaştırma	6.64 ± 2.84	5-25	13-65
Şiddeti Genelleştirme	4.07 ± 1.89	3-15	
Şiddeti Nedenselleştirme	5.23 ± 2.25	3-15	

Şiddeti Saklama	2.78 ± 1.44	2-10
Toplam	18.74 ± 7.11	13-65

Tablo 5’te öğrencilerin bölümleri ile kadına yönelik şiddete ilişkin görüşleri ve şiddet eylemiyle karşılaşma durumları karşılaştırıldı. Öğrencilerin okudukları bölüm ile ülkemizde en fazla görülen şiddet türü, eğitim düzeyinin şiddeti etkilemesi, şiddetin kadın sağlığını etkilemesi, 6284 sayılı Kanun’u daha önce duyma ve şiddet eylemi ile karşılaşma durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu saptandı ($p < 0.05$). Öğrencilerin okudukları bölüm ile ŞÖNİM’i daha önce duyma durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı belirlendi ($p > 0.05$).

Tablo 5. Öğrencilerin Bölümleri ile Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Görüşlerinin ve Şiddet Eylemiyle Karşılaşma Durumlarının Karşılaştırılması (n=490)

Görüşleri		Bölüm										χ^2	p
		Hemşirelik (n=220)		Beslenme ve Diyetetik (n=143)		Fizyoterapi ve Rehabilitasyon (n=127)		Toplam		χ^2	p		
		n	%	n	%	n	%	n	%				
Ülkemizde en fazla görülen şiddet türünü belirtme	Fiziksel	12	25.	10	20.	26	5.3	25	51.	105.072	0.000		
	Duygusal/Psikolojik	4	3	2	8	6	1.2	2	4				
	Ekonomik	32	6.5	6	1.2	62	12.7	44	9.0				
	Cinsel	44	9.0	19	3.9	33	6.7	12	25.				
		20	4.1	16	3.3			5	5				
Eğitim düzeyinin şiddeti etkilemesini belirtme	Evet	15	32.	57	11.	33	6.7	24	50.	84.291	0.000		
	Hayır	9	4	45	6	56	11.4	9	8				
	Fikrim yok	45	9.2	41	9.2	38	7.8	14	29.				
		16	3.3		8.4			6	8				
Şiddetin kadın sağlığını etkilemesini belirtme	Evet	21	43.	13	26.	10	21.2	44	91.	24.034	0.000		
	Hayır	3	5	1	7	4	2.9	8	4				
	Fikrim yok	5	1.0	9	1.8	14	1.8	28	5.7				
		2	0.5	3	0.6	9		14	2.9				

Üniversite Öğrencilerinin Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Hakkında Bilgi...

6284 sayılı Kanun'u daha önce duyma	Evet Hayır	90 13 0	18. 4 26. 5	42 10 1	8.6 20. 6	32 95	6.5 19.4	16 4 32 6	33. 5 66. 5	10.45 0	0.005
ŞÖNİM'ni daha önce duyma	Evet Hayır	43 17 7	8.8 36. 1	26 11 7	5.3 23. 9	15 11 2	3.1 22.8	84 40 6	17. 2 82. 8	3.545	0.17 0
Şiddet eylemi ile karşılaşma	Evet Hayır	44 17 6	9.0 35. 9	69 74	14. 1 15. 1	82 45	16.7 9.2	19 5 29 5	39. 8 60. 2	72.77 7	0.000

χ^2 : Ki kare testi

Tablo 6'da öğrencilerin bazı tanıtıcı özellikleri ile AİŞYTÖ toplam ve alt boyutlarının puan ortalamaları karşılaştırıldı. Öğrencilerin yaş, cinsiyet ve okuduğu bölümler ile AİŞYTÖ toplam puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptandı ($p < 0.05$). Öğrencilerin buldukları sınıf ile AİŞYTÖ toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı belirlendi ($p > 0.05$).

Tablo 6. Öğrencilerin Bazı Tanıtıcı Özellikleri ile AİŞYTÖ Toplam ve Alt Boyut Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması (n=490)

	Şiddeti Olağanlaştı rma $\bar{X} \pm SD$	Şiddeti Genelleşti rme $\bar{X} \pm SD$	Şiddeti Nedenselleşt irme $\bar{X} \pm SD$	Şiddeti Saklam a $\bar{X} \pm SD$	Toplam Ölçek $\bar{X} \pm SD$
Yaş					
18 ve 19 yaş	6.34 ± 2.03	4.01 ± 1.26	4.79 ± 1.91	2.68 ± 1.36	17.84 ± 5.16
20 yaş	6.22 ± 1.90	3.95 ± 1.44	4.40 ± 1.68	2.57 ± 0.96	17.15 ± 4.80
21 ve 22 yaş	6.69 ± 3.16	4.02 ± 2.06	5.67 ± 2.45	2.78 ± 1.54	19.18 ± 7.95
23-25 yaş arası	7.41 ± 3.58	4.50 ± 2.50	6.04 ± 2.29	3.27 ± 1.83	21.23 ± 8.56
≥ 26	8.45 ± 4.80	4.27 ± 2.72	6.27 ± 3.06	3.09 ± 2.07	22.09 ± 11.64

Önemlilik testi	$\chi^2=7.377$ p=0.117	$\chi^2=3.735$ p=0.443	$\chi^2=38.074$ p=0.000	$\chi^2=7.62$ 1 p=0.106	$\chi^2=18.12$ 1 p=0.001
Cinsiyet Kız Erkek	6.37 ± 2.28 7.40 ± 3.91	3.93 ± 1.59 4.48 ± 2.52	5.10 ± 2.18 5.58 ± 2.39	2.60 ± 1.18 3.27 ± 1.90	18.01 ± 5.78 20.74 ± 9.64
Önemlilik testi	Z= -2.157 p=0.031	Z= -1.183 p=0.237	Z= -2.038 p=0.042	Z= - 3.619 p=0.000	Z= -2.580 p=0.010
Sınıf 1.sınıf 2.sınıf 3.sınıf 4.sınıf	6.54 ± 2.30 6.37 ± 2.38 6.87 ± 3.49 7.10 ± 3.51	4.04 ± 1.52 3.96 ± 1.54 4.19 ± 2.44 4.18 ± 2.21	5.10 ± 2.01 4.65 ± 2.01 5.70 ± 2.50 5.96 ± 2.46	2.68 ± 1.28 2.64 ± 1.11 2.88 ± 1.75 3.18 ± 1.70	18.36 ± 5.60 17.63 ± 6.05 19.65 ± 8.85 20.44 ± 8.34
Önemlilik testi	$\chi^2=0.194$ p=0.979	$\chi^2=1.657$ p=0.647	$\chi^2=19.317$ p=0.000	$\chi^2=4.7$ 39 p=0.192	$\chi^2=5.787$ p=0.122
Bölüm Hemşirelik Beslenme ve Diyetetik Fizyoterapi ve Rehabilitasyon	6.96 ± 3.12 6.60 ± 2.78 6.14 ± 2.31	4.15 ± 2.15 4.20 ± 1.80 3.80 ± 1.48	5.81 ± 2.38 5.00 ± 2.20 4.48 ± 1.77	2.88 ± 1.48 2.77 ± 1.56 2.62 ± 1.18	19.81 ± 7.71 18.59 ± 6.99 17.05 ± 5.76
Önemlilik testi	$\chi^2=3.746$ p=0.154	$\chi^2=7.848$ p=0.020	$\chi^2=28.067$ p=0.000	$\chi^2=1.52$ 5 p=0.466	$\chi^2=12.96$ 6 p=0.002

χ^2 : Kruskal Wallis H testi, Z: Mann Whitney-U testi

4. TARTIŞMA

Ülkemizde sık yaşanan halk sağlığı sorunlarından biri olan kadına yönelik aile içi şiddet konusunda üniversite öğrencilerinin, özellikle sağlık personeli yetiştiren bölümlerde okuyan öğrencilerin bilgi düzeylerinin ve tutumlarının incelenmesi, öğrencilerin bu konuya dikkatinin çekilmesi önem taşımaktadır. Bu bölümde Beslenme ve Diyetetik, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon ve Hemşirelik

Üniversite Öğrencilerinin Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Hakkında Bilgi...

Bölümlerinde öğretim gören öğrencilerin kadına yönelik aile içi şiddete ilişkin bilgi düzeyleri ve tutumları ile ilgili literatür bilgileri doğrultusunda tartışılmıştır.

Çalışmamızda öğrencilerin %39.8'inin şiddete maruz kaldığı ve maruz kalınan şiddet türünün ise en fazla (%46.7) fiziksel şiddet olduğu belirlendi. Öğrencilerin okudukları bölüm ile şiddet eylemi ile karşılaşma durumları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptandı ($p<0.05$). Fizyoterapi ve Rehabilitasyon (%16.7), Beslenme ve Diyetetik (%14.1) Bölümünde olan öğrencilerin daha fazla şiddet eylemiyle karşılaştığı belirlendi. Bozkurt ve ark.'nın yaptığı çalışmada ebelik bölümünde okuyan öğrencilerin %40.6'sının aile içinde şiddete maruz kaldığı tespit edilmiştir (Bozkurt ve ark., 2013). Benzer bir çalışmada öğrencilerin %60.1'nin çocukluk döneminde fiziksel şiddete uğradığı bulunmuştur (Tunçel, Dündar ve Peşken, 2007). Başka bir çalışmada ebelik ve hemşirelik bölümü öğrencilerinin %26.2'si anne babaları tarafından şiddete uğradıklarını ve bunların %49.0'u psikolojik şiddet gördüğünü ifade etmişlerdir (Dağlar, Bilgic ve Demirel, 2017). Yapılan diğer çalışmalardaki örneklem grupların farklılığına bağlı olarak bizim çalışmamıza benzer ya da farklı sonuçların olduğu görülmektedir. Çocukların kişiliğini tamamlayıp sağlıklı bireyler olmaları yolunda ebeveynlerin çocuğa gösterdiği olumlu tutum ve davranışlar çok önemlidir. Ancak, toplumumuzda çocuk yetiştirirken disipline etmek adına kullanılan şiddetin daha sonra bu bireylerin hayatlarında tekrar ortaya çıkmasına neden olduğu bildirilmektedir. Eşinden şiddet gören kadının eşinin geçmişte araştırıldığında, bu kişinin de ebeveynlerinden şiddet gördüğü, istismara uğradığı, aile içinde annesinin şiddet gördüğü, anne ve babasının boşanmış oldukları belirlenmiştir (Karadağ, 2015). Bu bireylerin ilerleyen yaşamlarında sinirli bir kişilik yapısına sahip olduğu ve yaşadıkları her türlü problemleri durumlarda şiddet uyguladıkları görülmektedir (Bayat ve Evgin, 2015; Kahraman ve Çokamay, 2016; Karadağ, 2015; Lök, Başoğlu ve Öncel, 2016). Yapılan bir çalışmada kendi çocuklarına şiddet uygulayan babaların çocukluk çağında kendi babasından şiddet gördüğü saptanmıştır (Akan ve Kiran, 2017). Diğer çalışmaların sonuçları ve bizim sonuçlarımız gençlerin ilerleyen yıllarda şiddet uygulama olasılığını düşündürmektedir. Çalışmamızdan sonra Sağlık Bilimleri Fakültesi olarak her yıl düzenlediğimiz pandemi nedeniyle webinar şeklinde gerçekleştirilen 4. Halk Sağlığı Günleri Sempozyumu'nun teması 'Kadın Sağlığı' idi. Bu sempozyumda 'Kadına Yönelik Şiddet' ile ilgili bir oturum yapılmış, üniversite öğrencilerinde bu konu ile ilgili bir farkındalık oluşturmak ve bilgilendirmek amaçlanmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin %60.6'sı aile içinde en çok annenin şiddete maruz kaldığını ve %51.4'ü ülkemizde en fazla görülen şiddet türünün fiziksel şiddet olduğunu belirtti. Öğrencilerin ülkemizde en fazla görülen şiddet türünü belirtme durumu bölümlere göre karşılaştırıldığında da aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edildi ($p<0.05$). Hemşirelik (%25.3), Beslenme ve Diyetetik (%20.8) Bölümünde olan öğrencilerin en fazla oranda fiziksel şiddet türünün ülkemizde görüldüğünü belirtti. Bozkurt ve ark.'nın yaptığı çalışmada ebelik bölümü öğrencilerinin çoğunluğu (%92,6) gebelikte en fazla uygulanan şiddet türünü fiziksel şiddet olarak belirtmiştir (Bozkurt ve ark., 2013).

Aile içi şiddet, tüm dünyada ve ülkemizde fazlaca dile getirilen bir kavramdır (İzmirli, Sönmez ve Sezik, 2014). Aile içi şiddete kadınlar, en fazla eşleri tarafından maruz kalmaktadır. Ayrıca partnerinden, babasından ve erkek kardeşinden de şiddet gören kadınlar da bulunmaktadır (Paksoy Erbaydar ve Akın, 2015). Dünya Sağlık Örgütü'nün 2002 yılında yayımladığı raporda da, şiddetin en fazla aile ortamında ve kadına yönelik olduğu bildirilmektedir (WHO, 2002). Ülkemizde 2014 yılında yapılan araştırmada, ülke genelinde evli kadınların %36'sının fiziksel, %44'ünün duygusal, %24'ünün ekonomik ve %12'sinin cinsel şiddete maruz kaldıkları bulunmuştur. Yani 10 kadından yaklaşık 4'ünün eşi veya birlikte yaşadığı erkeklerin fiziksel şiddetine maruz kaldığı saptanmıştır (Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması, 2015). Hem ülkemizde hem de dünyada yapılan araştırmalarda en fazla görülen şiddet türünün fiziksel olduğu belirtilmektedir. Aslında diğer şiddet türleri de kadının hayatını ciddi anlamda etkileyebilmektedir (Tunçel, DüNDAR ve Peşken, 2007). Ülkemizde televizyon, radyo, internet gibi halkın büyük bir çoğunluğunun erişebildikleri medyada aile içi şiddetin olumsuz sonuçları sık sık haber olarak verildiği için öğrencilerin en fazla görülen şiddet türünü fiziksel olarak belirtmesi normal bir durum olarak düşünülmektedir.

Öğrencilere aile içi şiddetin nedenlerini belirtmeleri sorulduğunda; %29'u kıskançlık, %21.4'ü boşanma sorunları, %17.8'i eşler arası aldatma, %12.0'ı ataerkil aile yapısı gibi farklı nedenler belirttiler. Yapılan bir çalışmada ebelik öğrencileri gebelerin şiddete uğrama nedenleri arasında en fazla (%87.1) gebenin eşinin alkol, kumar gibi kötü alışkanlıklarının olmasını ifade etmişlerdir (Bozkurt ve ark.,2013). Günümüzde şiddet olaylarının toplumda algılanan şekliyle birçok nedenleri vardır. Bunlar; boşanma sorunları, aldatma, kıskançlık, dedikodu, ekonomik sıkıntılar, erkek otoritesi, kız meselesi, namus ve kan davaları, uyuşturucu, alkol gibi maddelerin etkileri, kesici delici alet taşıma yaygınlığıdır. Çok çeşitli ve çok karmaşık olan şiddet nedenleri genelde biyolojik, psikososyal, sosyokültürel-ekonomik ve diğer nedenler olarak gruplandırılmaktadır (Kızmaz, 2006). Ülkemizin geçmişten gelen bazı toplumsal ve kültürel özellikleride şiddetin görülmesinde etkilidir. 'Kadının karnından sıpayı, sırtından sopayı eksik etmeyeceksin', 'Ayı sevdiği yavrusunu hırpalar' gibi atasözleri ve deyimlerimiz de toplumda kadına yönelik uygulanan otorite ve şiddeti göstermektedir (Beji Kızılkaya ve Meran Partovi, 2016). Kadının aile içi şiddete maruz kalmasının altında yatan birçok neden bulunmakla birlikte, öğrencilerin bu nedenleri meşrulaştırmaması yönünde desteklenmesi önemlidir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin %50.8'i eğitim düzeyinin şiddeti etkilediğini ve %19.4'ü ise bu konuda fikrinin olmadığını belirtti. Öğrencilerin okudukları bölüm ile eğitim düzeyinin şiddeti etkilemesini belirtme durumları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olduğu saptandı ($p<0.05$). Eğitim düzeyinin şiddeti etkilediğini en fazla oranda belirten bölümün Hemşirelik (%32.4) olduğu belirlendi. Kadınların eğitim düzeyi şiddet görme durumunu etkileyen bir faktördür (Beji Kızılkaya ve Meran Partovi, 2016). Kadının eğitim düzeyinin ve ekonomik gelirinin düşük olması, toplumsal ve iş yaşamına katılımının az olması gibi nedenler cinsel şiddete maruz kalmayı etkileyebilmektedir. Ancak

Üniversite Öğrencilerinin Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Hakkında Bilgi...

cinsel şiddet, sadece düşük gelir ve eğitim düzeyine sahip olan ailelerde görülmeyip her eğitim seviyesinde ve gelir düzeyinde, her meslek grubunda ve her yaşta kadınlarda görülebilmektedir (Şenol ve Yıldız, 2013). Yapılan bir çalışmada tıp fakültesi 2.sınıf öğrencilerine kadına yönelik şiddet konusunda verilen kurs sonrasında, 'sadece yoksul ve eğitimsiz kadınlar şiddet görürler' görüşünün kurs sonrası büyük oranda değiştiği saptanmıştır (Aksan ve ark., 2011). Bizim çalışmamızda öğrencilerin yarısının eğitim düzeyinin şiddeti etkilediğini ifade etmesi, yine medyada yayınlanan haberlerde aile içi şiddete maruz kalanların yoksul ve eğitimsiz kadınlarda görüldüğü algısından kaynaklanmış olabilir.

Öğrencilerin %74.5'inin kadının şiddete katlandığını ifade etti. Benzer bir çalışmada ebelik öğrencileri, şiddete uğrayan gebelerin çocuklarının olumsuz etkilenme ihtimali (%74.2) nedeniyle tepki göstermediklerini ifade etmişlerdir (Bozkurt ve ark., 2013). Genelde şiddete maruz kalan kadınlar bu duruma katlanmaktadırlar. Yapılan çalışmalarda kadınların maruz kaldıkları şiddeti rahatça belirtmedikleri görülmektedir. Şiddet karşısında kadının kendini çaresiz hissetmesi, şiddetin tüm evliliklerde olduğunu düşünmesi ve biteceğini ümit etmesi, eğitim düzeyinin düşük olması, dul kadınlara toplumun ön yargılı davranması (Eryılmaz, 2001; Tel, 2002), kadının ekonomik yönden güçsüz olması ve dolayısıyla boşanma durumunda kendisinin ve çocuklarının ekonomik sıkıntı yaşayacağı düşüncesi gibi durumlar kadınların şiddete katlanma nedenleridir (Kulakaç, 2015). Toplumda benzer kültürü paylaşmanın ortak bir sonucu olarak şiddete maruz kalmış olan kadına yardım etmekle görevli olan sağlık personeli de genelde şiddeti gizleme eğilimindedir (Elmalı ve ark., 2011). Çalışmamıza katılan öğrencilerin, kadınların büyük bir çoğunluğunun ekonomik özgürlüğü olmadığını ve çocuklarını düşündüklerini varsayarak şiddete katlandıklarını belirtmiş olabildiklerini düşünmekteyiz.

Öğrencilerin %63.9'unun Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı'nı, %59'unun KAMER'i, %66'sının 6284 sayılı "Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun"u, %82.9'unun ŞÖNİM'i daha önce duymadıkları belirlendi. Öğrencilerin okudukları bölüm ile 6284 sayılı Kanun'u daha önce duyma durumu arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olduğu saptandı ($p<0.05$). Hemşirelik Bölümünde olan öğrencilerin (%18.4) diğer bölümlerden daha fazla oranda 6284 sayılı Kanun'u duydıkları tespit edildi. Ancak öğrencilerin okudukları bölüm ile ŞÖNİM'i daha önce duyma arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı belirlendi ($p>0.05$). Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı, 1990 yılında kurulmuştur (Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması, 2015). Bu vakıf, şiddete maruz kalmış kadınlara psikolojik ve hukuksal destek vermekte ve onlara kalabilecekleri güvenli bir ortam sağlamaktadır. Ayrıca kadınlara iş bulabilmeleri ya da meslek sahibi olabilmeleri için yardım etmektedir. Daha sonrasında ise 1994'ten beri psikolojik ve hukuki hizmet veren Bilgi Başvuru Bankası ile Başbakanlık'a bağlı Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğü himayesinde olan, sayısı giderek artan Kadın Misafirhaneleri ile acil yardım ve danışmanlık sunan KAMER yer almaktadır (Page ve İnce, 2008). 2012 yılında 6284 sayılı "Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun" hazırlanarak yürürlüğe girmiştir (Aile İçi

Şiddetle Mücadele Projesi Sağlık Çalışanları Eğitici Eğitimcisi Kılavuzu, 2015). Kadına yönelik şiddet konusunda hizmet veren kurumlar arasında en çok bilinenler karakol/polis ve konuk evi/sığınma evi olup en az bilinen kurum ise 2012 yılında kurulan ve halen pilot uygulama şeklinde belirli illerde çalışan ŞÖNİM'dir (Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması, 2015). Yapılan bir çalışmada ebelik bölümü öğrencilerin %48.4'ünün kadınları şiddetten korumaya yönelik yasaların bulunduğunu bildikleri saptanmıştır (Bozkurt ve ark., 2013). Bizim çalışmamızda öğrencilerin çoğunluğunun yasal düzenlemeleri ve ilgili kurumları bilmemeleri, öğrencilerin neredeyse tamamına yakınının kadına yönelik aile içi şiddet konusunda eğitim almamış olmalarından ve medyada kadına yönelik şiddet haberlerinde bu konulara ağırlık verilmemesinden kaynaklanmış olabilir.

Öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun (%99.2) üniversite eğitimi sürecinde kadına yönelik şiddet konusunda eğitim almadığı belirlendi. Aksan ve ark.'nın 2011 yılında yaptığı çalışmada, tıp fakültesi ikinci sınıf müfredatına eklenen "kadına yönelik şiddete müdahalede sağlık çalışanlarının rolü" isimli dersin, öğrencilerin hem kadına yönelik şiddetle hem de bu konudaki gelecekteki rolleriyle ilgili bilgi ve tutumlarının geliştirilmesi açısından önemli olduğu vurgulanmıştır. Aynı çalışmada 'Sağlık personeli kadına yönelik şiddete nasıl müdahale etmesi gerektiği konusunda mutlaka eğitim almalıdır' diyen öğrencilerin oranı kurs sonrasında artış göstermiştir (Aksan ve ark., 2011). Yapılan başka bir çalışmada ebelik bölümü öğrencilerinin %39.1'inin gebelikte şiddete yönelik eğitim aldıkları ve %96.3'ünün bu konuda eğitim almak istedikleri tespit edilmiştir (Bozkurt ve ark., 2013). Benzer bir çalışmada ebelik ve hemşirelik öğrencilerin %89.4'ünün aile içi şiddet konusunda eğitim almadığı bulunmuştur (Tunçel, Dündar ve Peşken, 2007). Başka bir çalışmada ise öğrencilerin %57.2'si şimdiki kadarki eğitim sürecinde gördükleri derslerde şiddet konusunun işlendiğini ifade etmişlerdir (Dağlar, Bilgic ve Demirel, 2017). Literatürdeki çalışmaların sonuçlarının bizim çalışmamızla benzer olduğu görülmektedir. Üniversite öğrencilerinin aile içi şiddet durumunda nasıl müdahale etmeleri gerektiğini bilmeleri önemli bir durumdur. Ayrıca bu konudaki eğitim, kişilerin davranışlarında olumlu bir tutum değişikliği sağlaması yönünden etkili olacaktır. Bu bağlamda, Sağlık Bilimleri Fakültesi müfredatına bu konu ile ilgili ortak derslerin koyulması yönünde girişimlerimiz bulunmaktadır.

Çalışmamızda AİŞYTÖ puan ortalaması 18.74 ± 7.11 olup, 'şiddeti olağanlaştırma' alt boyutu puan ortalaması 6.64 ± 2.84 , 'şiddeti genelleştirme' alt boyutu puan ortalaması 4.07 ± 1.89 , 'şiddeti nedenselleştirme' alt boyutu puan ortalaması 5.23 ± 2.25 ve 'şiddeti saklama' alt boyutu puan ortalaması 2.78 ± 1.44 olarak bulundu. Bulut'un (2015) yaptığı çalışmada şiddeti nedenselleştirme puan ortalaması en yüksek (2.42 ± 0.70) olup, bunu sırasıyla şiddeti saklama (2.23 ± 1.11), şiddeti olağanlaştırma (1.82 ± 0.70) ve şiddeti genelleştirme (1.73 ± 0.79) izlemektedir (Bulut, 2015). Üniversite öğrencileriyle yapılan başka bir çalışmada AİŞYTÖ toplam puan ortalaması 19.6 ± 7.4 , "şiddeti olağanlaştırma" alt boyutunda 6.4 ± 2.82 , "şiddeti genelleştirme" alt boyutunda 4.05 ± 2.01 , "şiddeti nedenselleştirme" alt boyutunda 6.1 ± 2.21 ve "şiddeti saklama" alt boyutunda 3.07 ± 1.8 olarak bulunmuştur (Vural, İnangil ve Körpe, 2020). Koçak, Türkkın ve Seren'in (2014)

Üniversite Öğrencilerinin Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Hakkında Bilgi...

hemşirelik öğrencileri ile yaptıkları çalışmada ölçek puan ortalamasının 25.23 8.75 olduğu ve en yüksek puan ortalamasının şiddeti nedenselleştirme ve olağanlaştırma boyutlarında olduğu bildirilmiştir (Koçak, Türkkkan ve Seren, 2014). Diğer çalışma sonuçları ile karşılaştırıldığında, bizim çalışmamızda AİŞYTÖ toplam puan ortalamalarının daha düşük olduğu, yani öğrencilerin aile içi şiddete yönelik tutumlarının daha olumsuz yöne yönelik olduğu görülmektedir. Bu durum öğrencilerin aile içi şiddet konusunda duyarlı olduklarını düşündürmektedir. Diğer benzer çalışmalarda olduğu gibi bizim çalışmamızda da şiddeti olağanlaştırma alt boyutu puan ortalaması yüksektir. Bu durumun araştırmaya katılan öğrencilerin %39.8'inin şiddet eylemi ile karşılaşmış olmasından dolayı şiddeti olağan görmelerine bağlanabilir. 'Şiddeti nedenselleştirme' alt boyutu puan ortalamalarının diğer çalışmalarda olduğu gibi bizim çalışmamızda da yüksek olduğu görülmektedir. Bu durum öğrencilerin şiddetin nedenini alkol, kızgınlık, yoksulluk gibi belirli bir faktöre dayandırarak, şiddeti meşrulaştırmaya çalışmak istemeleri olarak yorumlanmaktadır. Yine 'şiddeti saklama' alt boyutu puan ortalamalarının düşük olması, öğrencilerin şiddetin saklanmasıyla ilgili olarak olmadıkları ve şiddet karşısında harekete geçmeleri gerektiğini düşündüklerini göstermektedir.

Öğrencilerin AİŞYTÖ toplam puan ortalamaları ile yaş, cinsiyet ve okudukları bölümler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptandı ($p<0.05$). Yapılan benzer çalışmalarda bizim çalışmamızda olduğu gibi öğrencilerin cinsiyetleri ile aile içi şiddete yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark olduğu saptanmış, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha olumsuz tutumda oldukları belirlenmiştir (Bulut, 2015; Dağlar, Bilgic ve Demirel, 2017; Koçak, Türkkkan ve Seren, 2014; Vural, İnangil ve Körpe, 2020). Ülkemizde özellikle aileler ve toplum tarafından çocuklar yetiştirilirken, kadın ve erkeğe yüklenilen toplumsal cinsiyet ayrımcılığına bağlı olarak erkekler kadınlara göre daha saldırgan ve şiddet eğilimli olmaktadır. Kadınlar bu konuda daha duyarlı davranmakta ve aile içi şiddeti onaylamamaktadır. Ayrıca bu çalışmaya katılan öğrencilerin çoğunluğunun kız olmasının (%73.3), AİŞYTÖ toplam puan ortalamalarının erkeklerden düşük (18.01 ± 5.78) olmasına da etkisi olduğu düşünülmektedir. Ayrıca çalışmamızda erkek öğrencilerin şiddeti olağanlaştırma alt boyut puan ortalamalarının kızlara göre anlamlı düzeyde düşük olması da destekleyici bir sonuçtur. Çalışmamızda yaşları daha büyük olan öğrencilerin, erkek öğrencilerin, son sınıfta okuyan ve Hemşirelik bölümünde olan öğrencilerin 'şiddeti nedenselleştirme' alt boyutu puan ortalamaları anlamlı düzeyde daha yüksek bulundu. Benzer bir çalışmada da öğrencinin öğrenim gördüğü sınıf ile şiddeti nedenselleştirme arasında anlamlı bir fark saptanmış olup bizim sonucumuzu destekler niteliktedir (Bulut, 2015). Öğrencilerin şiddeti meşru olarak görmesinin, bu durumun görmezden gelinmesine neden olabileceğini düşünmekteyiz.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmanın sonuçlarına göre, Sağlık Bilimleri Fakültesi'nde öğrenim gören öğrencilerin kadına yönelik aile içi şiddetle ilgili bilgi düzeylerinde bazı eksiklikler olduğu ve şiddete karşı tutumlarının ise olumsuz yönde olduğu

saptanmıştır. Öğrencilerin şiddeti olağanlaştırma eğiliminin yüksek olduğu ve şiddeti saklama eğilimlerinin ise düşük olduğu tespit edilmiştir. Sağlık çalışanlarının, özellikle hasta ile daha fazla birlikte olan hemşirelerin kadına yönelik şiddetti saptama ve önlemedeki rolleri oldukça önemlidir. Şiddet gören kadınların çoğu zaman başvurduğu kurum sağlık kurumlarıdır. Geleceğin sağlık personeli olan üniversite öğrencilerinin kadına yönelik aile içi şiddet konusunda yeterli düzeyde eğitim almaları böyle bir sorun karşısında nasıl müdahale edebileceklerine yardımcı olacaktır. Toplumun her kesiminin şiddet ile mücadelede etkili bir şekilde görev alması oldukça önemlidir. Müfredata eklenecek aile şiddet konulu dersin, şiddete olumsuz tutuma sahip olan gençlerde duyarlılık kazandırılması ve bu konuda gelecekte mesleki sorumluluklarını yerine getirirken bilgi ve görüşlerinin geliştirilmesi yönünde katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Çalışmanın farklı üniversitelerde farklı bölümlerde eğitim gören öğrencilerin de dahil edildiği geniş örneklem gruplarıyla kapsamlı araştırmaların yapılması önerilmektedir. Ayrıca öğrencilere aile içi şiddet ile ilgili verilen eğitimlerin etkinliğini gösteren müdahale çalışmalarının yapılması önerilmektedir.

Teşekkür

Araştırma anketlerini eksiksiz yanıtlayan öğrencilere, veri toplanması ve verilerin bilgisayara girilmesi aşamasında yardımcı olan 2020 Hemşirelik Bölümü mezunlarına Büşra KÜTÜK, Melisa DEMİR ve Fatma Nur POLAT'a teşekkür ederiz.

KAYNAKÇA

- ADJAH, E. S. O., Agbemafle, I. (2016). Determinants of domestic violence against women in Ghana. *BMC Public Health*, 16(1), 1-9.
- Aile İçi Şiddetle Mücadele Projesi Sağlık Çalışanları Eğitici Eğitimcisi Kılavuzu. (2015) Ankara.
http://www.ceidizleme.org/ekutuphaneresim/dosya/573_1.pdf Erişim tarihi: 06.07.2021.
- AKAN Y., Kıran B. (2017). Erkeklerin şiddete maruz kalma ve şiddet uygulama yaşantıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *International Journal Of Education Technology and Scientific Researches*, 2(2), 47-71.
- AKSAN, H. A. D., Ergin, I., Hassoy, H., Durusoy, R., Çiçeklioğlu, M. (2011). Müfredata eklenen bir dersin ikinci sınıf tıp öğrencilerinin kadına yönelik şiddetle ilgili bilgi ve tutumlarına etkilerinin değerlendirilmesi. *Turkish Journal of Public Health*, 9(3), 144-156.
- ALOKAN, F. B. (2013). Domestic violence against women: A family menace. *European Scientific Journal*, 9(19), 100-107.
- BAYAT M. Evgin D. (2015). Çocuğa yönelik şiddet. *Türkiye Klinikleri J Public Health Nurs-Special Topics*, 1(2), 30-36.
- BEJİ KIZILKAYA N., Meran Partovi H.E. (2016). Kadın sağlığına genel bakış. Beji Kızılkaya N. (Ed.), *Kadın Sağlığı ve Hastalıkları*. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri. 13-20.

Üniversite Öğrencilerinin Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Hakkında Bilgi...

- Birleşmiş Milletler (BM) Kadınlara Karşı Şiddetin Tasfiye Edilmesine Dair Bildiri, (1993). New York: BM. <https://www.ombudsman.gov.tr/contents/files/207b4--Kadınlara-Karsi-Siddetin-Tasfiye-Edilmesine-Dair-Bildiri.pdf> Erişim tarihi: 22.01.2021.
- BOZKURT, Ö. D., Daşkan, Z., Kavlak, O., Şirin, A. (2013). Ebelik öğrencilerinin gebelikte şiddet konusundaki bilgi, görüş ve mesleki tutumlarının belirlenmesi. *Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2(2), 99-107.
- BULUT, M. B. (2015). Üniversite öğrencilerinin aile içi şiddete yönelik tutumları. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(17), 403-415.
- DAĞLAR, G., Bilgic, D., Demirel, G. (2017). Ebelik ve hemşirelik öğrencilerinin kadına yönelik şiddete ilişkin tutumları. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 10(4), 220-228.
- DE LUCENA, K. D. T., Deininger, L. D. S. C., Coelho, H. F. C., Monteiro, A. C. C., de Toledo Vianna, R. P., do Nascimento, J. A. (2016). Analysis of the cycle of domestic violence against women. *Journal of Human Growth and Development*, 26(2), 139-146.
- DSÖ (Dünya Sağlık Örgütü) (2017). <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/violence-against-women> Erişim tarihi: 22.01.2021.
- ELMALI F., Kaya Erten Z., Zincir H., Özen B., Balcı E. (2011). Hemşire ve ebelerin aile içi fiziksel şiddete bakış açıları maruziyetleri. *Sağlık Bilimleri Dergisi*. 20(1), 39-47.
- ERYILMAZ G. (2001). Aile içi şiddet kadın sağlığı ve hemşirelik. *Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okul Dergisi*. 5(2), 19-24.
- FLURY, M., Nyberg, E. (2010). Domestic violence against women: definitions, epidemiology, risk factors and consequences. *Swiss medical weekly*, 140(3536), 1-6.
- İZMİRLİ G.O., Sönmez Y., Sezik M. (2014). Prediction of domestic violence against married women in South Western Turkey. *Int J Gynaecol Obstet*, 127(3), 288-292.
- KAHRAMAN M.S. Çokamay G. (2016). Aile içi şiddet ve çocuklar üzerindeki etkileri: temel kavramlar, güvenlik planı hazırlama ve alternatif tedavi model örnekleri. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 8(4), 321-336.
- KARADAĞ G. (2015). Aile içi şiddet, çocuğa yansımaları. *Türkiye Klinikleri J Public Health Nurs-Special Topics*, 1(2), 37-41.
- KIZMAZ Z. (2006). Şiddetin sosyokültürel kaynakları üzerine sosyolojik bir yaklaşım. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(2), 247-267.
- KOÇAK B. T., Türkkan N.Ü., Seren A.K.H. (2014). Hemşirelik öğrencilerinin özsayıgı düzeyleri ve aile içi şiddete yönelik tutumları arasındaki ilişki. *Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi*, 2(1), 81-89.
- KULAKAÇ Ö. (2015). Ailede kadına yönelik şiddet. Şirin A., Kavlak O. (Ed.). *Kadın Sağlığı*, İstanbul:Nobel Tıp Kitabevleri.174-180.
- KSGM (Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü) (2014). Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet. Ankara: Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. <https://www.ailevecalisma.gov.tr/uploads/ksgm/uploads/pages/kadina->

[yonelik-siddetle-mucadele-ulusal-eylem-plani/kadina-yonelik-siddetle-mucadele-ulusal-eylem-plani-2016-2020-icin-tiklayiniz.pdf](#) Erişim tarihi: 22.01.2021.

- LÖK N., Başoğlu C., Öncel S. (2016). Aile içi şiddetin çocuk üzerindeki etkileri ve psikososyal desteğin önemi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 8(2), 155-161.
- PAGE A.Z., İnce M. (2008). Aile içi şiddet konusunda bir derleme. *Türk Psikoloji Yazıları*, 11(22), 81-94.
- PAKSOY Erbaydar N., Akın A. (2015). Kadına yönelik şiddet. Güler Ç., Akın L. (Ed.), *Halk Sağlığı Temel Bilgiler*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Basımevi. 362-367.
- SEMAHEGN, A., Mengistie, B. (2015). Domestic violence against women and associated factors in Ethiopia; systematic review. *Reproductive Health*, 12(1), 1-12.
- SİVASLIOĞLU, F., Erdal N. (2020). Ailede şiddet gören çalışan kadınların iş performansı. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(6), 350-367.
- ŞAHİN, N., Dişsiz, M. (2009). Sağlık çalışanlarında aile içi şiddete yönelik tutum ölçeği geliştirme çalışması. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(2), 263-274.
- ŞENOL D., Yıldız S. (2013). Kadına yönelik şiddet algısı - kadın ve erkek bakış açılarıyla. Ankara: Mutlu Çocuklar Derneği Yayınları. <http://docplayer.biz.tr/5232458-Kadina-yonelik-siddet-algisi-kadin-ve-erkek-bakis-acilariyla-doc-dr-dolunay-senol-doc-dr-sitki-yildiz.html> Erişim tarihi: 22.01.2021.
- TEL H. (2002). Gizli sağlık sorunu: Ev içi şiddet ve hemşirelik yaklaşımları. *Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okul Dergisi*, 6(2), 1-9.
- TUNÇEL, E. K., Dündar, C., Peşken, Y. (2007). Ebelik ve hemşirelik öğrencilerinin aile içi şiddet konusunda bilgi ve tutumlarının değerlendirilmesi. *Genel Tıp Dergisi*, 17(2), 105-110.
- Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması (2015). T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. <http://www.hips.hacettepe.edu.tr/KKSA-TRAnaRaporKitap26Mart.pdf> Erişim tarihi: 06.07.2021.
- ÜNAL, B., Gülseren, L. (2020). COVID-19 pandemisinin görünmeyen yüzü: Aile içi kadına yönelik şiddet. *The hidden side of COVID-19 pandemic: Domestic violence) Klinik Psikiyatri Dergisi*, 23(1), 89-94.
- VURAL, P. I., İnangil, D., Körpe, G. (2020). Üniversite Öğrencilerinin Şiddete ve Aile İçi Şiddete Yönelik Tutumları ve İlişkili Faktörler. *Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi*, 3(3), 272-279.
- WHO (World Health Organization) (2002). World Report on Violence and Health Geneva: http://www5.who.int/violence_injury_prevention/download.cfm?id=000000582 Erişim tarihi: 06.07.2021.